

Collegial-Tidende

for

Danmark og Norge.

Med kongeligt allernaadigst Privilegium.

Nr. 7.

Den 17 Februar 1798.

Offentlige Foranstaltninger.

For nogle Aar siden hitrede sig iblandt Alminden i Uetersløv Sogn i Laaland en farlig Sygdom, hvilken man meente at være venerisk. Endstjønt der da skete Undersøgelse, og Adskillige bleve af Lægerne i Næstved tagne i Kuur paa Landets Bekostning, saa besandt det dog, efter den fra Stiftamtmanden over Laaland og Falster i Skrivelse til det danske Cancellie af 11 Januar s. A. indkomne Beretning, at ovennævnte Sygdom ikke reent var udbryddet i Sognet og Byerne, men at enderl baade Borne og Børn virkeligen havde den, og af Almindesølle fulgte det, især fordi de stode i den Tanke, at de ej fuldkomment kunde helbredes for Sygdommen af Lægerne, hvilke dog vare undskyldte, efterdi de smittede hverken kunde eller vilde holde den Diæt, hvilken Sygdommen fordrer, og der ej heller i Amtet havde noget Sygehus nærved Lægerne til dert at indsatte slige Folk, hvort der ideligen kunde have Tilsyn med dem.

Cans

Cancelliet, opmærksomt paa den Fare, som truede ej alene Uttersløv og Naboe-Sognene, men endog hele Laaland og tilgrændsende Her, indhentede udsferligere Beretninger desangaaende fra Landphhysicus, Districts-Lægen og flere, og efterat have over disse forsynet sig med Collegii medici Betænkning, anmodede det under 29 Apr. f. A. ovennævnte Stiftamtmand og Biskoppen i Syens Stift, hver for saavidt hans Embeds-Kreds angik, at seje de i det Følgende nævnte Foranstaltninger. Det var nemlig fornødent, at alle Ingbyggerne i Uttersløv og tilgrændsende Sogne bleve visiterede af Landphhysicus og den paa ethvert Sted værende Districts-Chirurgus. Og da deslige Foranstaltninger forhen ikke alene have gjort Opsigt, men det endog er indtruffet, at Almuen har modsat sig samme, saa vilde det være nødvendigt, at Almuen paa de Steder, hvor Visitationen skulde foretages, i Forvejen ved Præsterne igjentagne Gange fra Prædikestolene og i mundtlige Samtaler oplystes deels om sin egen Skade ved at modsætte sig Regjeringens gode Anstalter; deels om sin Pligt, at medvirke til det Godes Fremme ved at være villig til at lade sig visitere, og angive sig i Tide; og deels om sin egen store Fordeel ved at worde helbrede inden det er for silde. Det vilde fremdeles være godt, om de geistlige og andre Embedsmænd ved denne Lejlighed kunde forklare for Mængden, at denne Sygdom ej egentligen faaes ved Løssagtighed, men ved daglig Omgang med Besmittede, ved at bruge

bruge fælleds Gang- og Sengflæder med dem, ved at spise og drikke af eet Kar med dem o. d. l., samt ved Dien, og at den derfor burde fye alle saadanne smittende Lejligheder; dernæst, at Sygdommen længe kan staae i Legemet inden den tager Overhaand, og at den i denne Tid snart, og med maadelige Omkostninger, kan helbredes, men at naar den har taget Overhaand, udfordres langt mere Tid og Omkostning til dens Helbredelse; samt endeligen, at den Syge ej behøvede, at flamme sig mere ved denne, end ved Snat eller nogen saadan Sygdom, som kan paadrages ved andre Forseelser. — Ved Visitationerne skulde Øvrigheden, Præsten og Jordegodsejeren selv være tilstede, i det ringeste nogle af dem hver Dag, for med Mildhed og fornuftige Grunde, saalænge disse vare tilstrækkelige, at bringe Almuen til at lade sig visitere; men skulde dette ikke hjælpe, maatte Stiftamtmanden skaffe fornøden Magt tilveje til Beskyttelse for dem, som forrettede Visitationen. — Da Sygdommen i øvrigt kan staae nogen Tid i Legemet inden den udbryder, saa maatte Visitationen aarligen igjentages i Maj indtil bemældte Sygdom er aldeles udryddet. — Forresten skulde der over enhver Visitation holdes en Protocol, hvori maatte indføres alle Visiteredes Navne, Alder og befundne Tilstand, især Tilfældene hos dem, der befandtes syge, og hvad videre om dem kunde være at anmærke, hvilken Protocol strax efter Visitationen maatte indsendes til Cancelliet. —

Ende-

Endeligen skulde Lægerne og de vedkommende Høvrigheds-
personer tilkjendegives, at de, naar Undersøgelsen var
forbi, havde at indgive deres Forslag til Sygehus eller
hvilke andre Indretninger, de efter det Locale maatte
finde meest passende, hvilke Forslag og Planer Stifts-
amtmanden havde at tilstille Cancelliet med sin Betænk-
ning derover.

I Følge den her i Udtog leveerte Cancellieskrivelse
iverksattes derpaa blandt Almuen i Utersløv og tilgrænd-
sende Sogne den foreskrevne Visitation, hvis Udsald viste,
at der virkeligen foresandtes Endeel, som i større og
mindre Grad vare besængte med venerisk Sygdom. I
Anledning heraf, og efter de af Collegio medico og Ren-
tekammeret derover meddeelte Betænkninger, har Hs.
Majest., ved Rescript af 2 Febr. d. A. til Stiftamtman-
den over Laaland og Falster, anordnet:

1) at der saavel til denne Sygdoms Kuur og Forebyg-
gelse, som i andre Sygdoms Tilfælde, skal i Nakskov
oprettes et almindeligt Amts-Sygehuus, hvortil
maa kjøbes og istandsættes det af Magistraten sam-
mesteds foreslagne tilfals blevene Sted med tilhørende
Have og Grund.

2) De Syge, som ej kunne rummes paa foranstøt
Sted, skulde indlægges i det af Statsminister Græv
Reventlow dertil overladte Huus, beliggende i hans
Gaard i Nakskov.

3) De

- 3) De Syges Underhold og Pleje maa paatages af en i Nærheden boende Mand, og dersom Ingen dertil kan formaaes for ringere Priis, tilstaaes Districts-Chirurgus Hesse de af ham forlangte 24 β dagligen for hver Syg.
- 4) Til Opvartning maa antages een a to æbruelige Komer, der nyde Kost og 1 Mk. dagligen, om ingen kan faaes for ringere Betaling.
- 5) Til Sygestuen anskaffes, saasnart muligt, fornødent Brænde, Lys, gammelt Linned til Charpie, Compreser og Bind, Casseroller m. v.
- 6) Naar de Syge skulde i Kuur, skal hver Sognesoged tilfige, og paa bestemt Dag i Nakstov aflevere dem, som i hans Sogn ere befundne smittede, hvilke Syge skulde medtage de fornødne Sengklæder og Lagen.
- 7) Paa samme Dag skulde Lægerne være tilstede, og modtage de Syge, samt begynde en fuldstændig Journal over hver Patient, hvilken siden dagligen skal fortsættes, og efter fuldendt Kuur indsendes til Cancelliet.
- 8) Chirurgus Hesse skal, efter Overlæg med Provincial-Physicus, Dr. Wivet, besørge de Syges Kuur, og den Sidste hver 8de eller 14de Dag see til de Syge.
- 9) I øvrigt kan fornævnte Hesse, under de Syges Kuur, vente de fornødne Forskud paa Amtstuen, imod derfor ved Kurens Ende at aflægge Regnskab.

- 10) De til disse Syges Helbredelse nødvendige Udgifter skulde udredes paa den ved Rescriptet af 2 Julii 1790 bestemte Maade.

Det synes aldeles indlysende, at Fædrenelandets Ulden-Manufacturere maatte vinde betydeligt, naar man enten aldeles ikke, eller kun i liden Quantitet, behøvede at forskrive Uld. Hertil kommer, at Muligheden at erholde denne, kunde og være underkastet Banskælighed; men skal den kunne undværes, er Faare-Arternes Forædling uomgængeligen fornøden, da den hidtil havde indenlandske Uld langt fra ikke har den Fiinhed, som udfordres, naar den skal forarbejdes til de finere Klædesorter. At saadan Forædling, endog i nordiske Lande, er mulig, beviser Överrigs Exempel: man har der i flere, end 40 Aar, anvendt betydelige Summer paa at forskaffe sig spanske Faar, og adskillige Gange ladet komme 100 og 200 Stkr.; man regner nu der at have 80,000 fiinuldede Faar, og forskriver kun en megen liden Deel af den finere Uld, som forbruges til Landets Fabriker. Ogsaa Danmarks Exempel bevidner Forædlingens Mulighed ved det paa Lynggaarden i Sjælland begyndte Forsøg; uagtet Stedets naturlige Ubequemhed til saadant Anlæg, er den siden derfra forflyttede Faarestamme af 172 fiinuldede Faar og Bødere frembragt ved Blanding af danske Faar med 3 Bødere og 10 Faar af spansk Race, men af en sildigere Generation, som man underhaanden

den

den forskaffede sig fra Overrig. *) Den kongelige Stutteri-Direction, under hvilken ovennævnte Lynggaardens Skæserie nu er henlagt, har derfor anseet det vigtigt, saasnart muligt at arbejde paa Faareartens Forbedring til finere Ulds Frembringelse. Men da hertil fornemmeligen udfordres en større Stamme af finuldede Faar, for at kunne deraf, efter en fastsat Plan, aarligen uddele et nogenlunde tilstrækkeligt Antal af Bødere og Faar til Landmænd og Bønder, som ville, efter de Forfrivter, dem maatte gives, forbedre deres Faareavl; og da Assessor Schousboe samt den succederende Stutmester Nielsen, efter kongelig Resolution af 3 Febr. 1796, skulde rejse til Spanien for at kjøbe Hengster til Stutteriet, saa fandt den derved beqvem Lejlighed, med de samme Rejse-Omkøstninger at lade opkjøbe nogle spanske Faar af fineste Uld-Race.

Bemældte Direction har derfor, under 11 Jul. s. A. anholdt om kongelig Tilladelse til, ved Assessor Schousboe og succederende Stutmester Nielsen, at lade kjøbe i Spanien endeel finuldede Faar. — Og da Lynggaarden med Engelsborg samt tilhørende Jorder er overdraget til Stutteriet, og det besluttedes, at Faarestammen derfra skulde forflyttes til et beqvemt Sted paa Stutteriets Jorder, (som, efter Jordens Beskaffenhed,

for-

*) For en Bøder af denne Stamme er der af Privatfolk givet Commission indtil 10 Rdlr.

formeen-tes at kunne være den Deel af Klostermarken, der grændser til Esserum Ss.) saa anholdt ovennævnte Direction s. D. om Tilladelse til, under Rentekammerets Foranstaltning, at sælge hine Jorder paa fordeelsagtigste Maade, og af den derfor indkommende Sum at bestride Udgifterne til Skæferie-Anlægget, som ikke bør komme Stutteriets Kasse til Udgift. Herhos udbød Directionen sig, nærmere at maatte forelægge Hs. Majest. en fuldstændig Plan, efter hvilken det formeentes, at dette Skæferie-Anlæg burde indrettes og bestyres, naar man erholdt det fornødene Antal af spanske Faar. Ved Resolution af 19 Jul. næstefter har Kongen bifaldet disse Stutteri-Directionens Forslag.

Ved Forestilling af 16 Januar d. A. har Directionen indberettet, at ovennævnte Faarestamme er fra Lynggaarden forflyttet til Esserum, hvor der for denne Vinter er sæt Anstalt til dens Modtagelse i de derværende Stalde; ligeledes er foranstaltet, at det til et Skæferi af omtrent 300 Faar med deres Afkom fornødne Stykke Jord af 300 Tdr. Land paa Klostermarken kan worde affstukket og inddeelt i fire lige Dele til tolv Skifter, hvorved Faarene kunne erholde fornøden Græsning og den betydeligste Deel af Vinter-Foringen. Over denne Jords Afdeling fra Klostermarken og øvrige Inddeling til tolv Skifter vedlagde Directionen et Kaart, ligesom og Tegning til en Skæfergaards Bygning midt paa det til Skæferiet afdeelte Stykke Jord, og Overlag

over

over Udgiøsterne ved samme. Fremdeles anholdt den om at bemyndiges til at tilstaae den ved Esserum antagne Skæfer 100 Rdlr. aarligen, hvilket Ht. Hs. Majest. under 7 d. M. har approberet.

F o r g i v n i n g .

Under 9 d. M. har Hs. Majest. underskrevet en Forordning, som forklarer d. L. 5 B. 14 C. 56 Art. og n. L. 5 B. 13 C. 54 Art., samt nærmere bestemmer, hvorvidt løse Quittinger skulle ansees gyldige for Afbetalinger paa Gjældsbreve, naar samme ej paa Brevene selv findes at være affrevne. Indholden af denne Forordning er i det Væsentlige følgende:

- 1) at det, som afbetales paa nogen Gjældsfordring, skal i Debtors eller hans Fuldmægtigs Narværelse affrives paa Gjædsbrevet, og særskilt Quitting derfor tillige meddeles. Negtes dette af Creditor, saa fritages Debitor for Rentens Svarelse af den forfaldne Sum;
- 2) Løse Quittinger, naar ingen Afkrivning er sket, gjælde vel imod Udstederen, men ej imod Andre i Tilfælde af Pantsættelse eller Transport ic.;
- 3) derimod gjælde løse Quittinger for Renter, imod hvem det end maatte være.

Fra det tydske Cancellie er under 3 Februar d. N. udstedt et Patent om de anordnede Prøver for de Studerende

derende ved Kiels Universitet, hvilke ansøge om academiske Beneficier; dets væsentlige Indhold er følgende: Skriftligen skulle de, som af det philosophiske Facultet med hvert Halvaars Begyndelse der prøves, oversætte et lidet Stykke af Tydsk paa Latin, give en liden tydsk Udarbejdning, og besvare nogle historiske, geographiske og Rhetoriken angaaende Spørgsmaal. Dertil forundtes dem i det højeste tre Timer, men ingen Bøger. Mundtligen skulle de oversætte Steder af latinske og græske Classikere, og ligeledes, om de ville opofre sig til Præste- eller Skole-Embede, af Grundsproget oversætte et Par Steder af det gamle Testament, og besvare Spørgsmaal om Mathematikens Begyndelsesgrunde, om de have haft Lejlighed til at undervises deri, ligeledes om academiske Studiers Hjemeed og Indretning. Derefter erholde de Characteren: fortrinligen værdig, værdig, ikke uværdig, ej endnu værdig; og maa de, der faae sidste Character, udholde ny Prøve for at faae Udkomst til academiske Beneficier. Skulde Saadanne, som allerede i et Aar eller derover have studeret ved Kiels eller et andet Universitet, mælde sig til disse Beneficier, prøves de tillige i de Videnskaber, de didindtil have dyrket. Alle de, som opofre sig til academiske Studeringer, uden dertil ved Skolekundskaber at være tilstrækkeligen forberedede, negtes Udgang til ovennævnte Beneficier, og deriblandt til Forelæsninger uden Betaling.

Justitsfag.

Ved Højesterets-Dom af 16 Dec. f. A. ere Arresteranterne Johannes Svendsen og Vendt Svendsen, for at have forandret endeel svenske Riggsgjælds-Sedler fra 1 til 2 Rdlr., og for den sidste Sum udgivet disse Sedler, tilfundne, hver for sig at have forbrudt sin Haand, samt, Een for Begge og Begge for Een, at betale i Erstatning til Vedkommende, i Alt 28 Rd.

Efter ovennævnte Rets Beretning om Sagen har Johannes Svendsen saaledes forfalsket omtrent 50 Stykker af bemældte Sedler, og deraf udgivet endeel i Sverige, men 12 a 15 Stkr. ere bragte herover, og udgivne af Vendt Svendsen, der har tilstaaet, at være vidende om Forfalskningen, da han udgav Sedlerne.

Paa Cancelliets Forestilling har Hs. Majest. ved Rescript til Kongens Foged af 16 d. M. formildet ovenstaaende Højesterets-Dom derhen, at begge Delinquenter hensættes hver eet Aar, til Arbejde i Kjøbenhavns Forbedringshuus; og det især i Betragtning af:

- 1) at det er fremmed Mynt eller fremmede Obligationer, som ere forfalskede, og at altsaa ingen directe Fornærmelse er tilføjet den danske Stat;
- 2) at Forfalskningen er meget slet, og Fordelen af samme ubetydelig, da ikkun 15 Stkr. ere udgivne; og
- 3) at Mutilationsstraffen ikke synes hensigtsmæssig, da den sætter den Straffede ud af Stand til at ernære sig,

fig, hvortimod de, ved en poena correctiva kunde forbedres og vorde nyttige Borgere.

Blandede Efterretninger.

Da Brændepriiserne i det forløbne Aar have været saa overdrevne, saa troe Udgiverne det ikke ubehageligt for dette Blads Læsere, her at finde nærværende Underretning, der sætter dem i Stand til at bedømme, hvorvidt virkelig Mangel paa denne højstnødvendige Artikel eller andre tilfældige Omstændigheder have forvoldt saadan Dyrhed. Kjøbenhavns hele Consumption af Brændsel skal sædvanligen være imellem 60 og 70,000 Favne, i Forhold til Vinterens større eller mindre Strengthed, og 30,000 Læs Tørv. Foruden de fra Aaret 1796 levede Beholdninger er fra 1 Januar til sidste Dec. s. A. igjennem Stadens Porte og til Søes indkommet følgende Quantitet Brænde, Tørv, Steen- og Trækul:

Brænde " " " " " " 56,153 $\frac{1}{4}$ Favn og

9,778 $\frac{1}{2}$ Læs.

Tørv " " " " " " 22,755 $\frac{1}{2}$ Læs.

Steenkul " " " " " " 9,358 $\frac{1}{2}$ Chaldern,

5,333 $\frac{3}{5}$ Tøns,

1,290 $\frac{1}{2}$ Læst og

318 Tønder.

Trækul " " " " " " 1,687 $\frac{1}{16}$ Læs.

Under 9 d. M. ere, til at commandere de tvende til Equiperings beordrede Orlogsskibe Oldenborg og Dithmarschen, udnævnte Commandeur-Capitain N. F. Lühoto som Chef for det første, og Commandeur-Capitain, Kammerherre J. Wille, som Chef for det sidste.

I Anledning af en indkomnen Forespørgsel har Cancelliet under 10 d. M. tilmældt samtlige Stiftamtmand, Amtmænd, Græver og Baroner i Danmark og Norge, at, naar Procuratorer ville forlade det District, i hvilket de ere bosatte og føre Sager, skulle de, i Forvejen, betimeligen underrette vedkommende Øvrighed derom, og gjøre vadbørlig Rigtighed, samt aflevere de Sager, i hvilke de have været besalede; og dersom nogen, uden at have inagttaget denne regelmæssige og lovlige Fremgangsmaade, begiver sig dervfra, da skal Øvrigheden andrage Saadant for Cancelliet, og den Skyldige have sin Bevilling, som Procurator, forbrudt.

Efter Ansøgning fra Justitsraad N. Scythe af Grønsted ved Arendal har Hs. Majest. under 16 d. M. bevilget, at naar han ved Døden er afgaaen, maa hans Legem begraves paa det arendalske Skydeselskabs Bane, beliggende i Tromsø Sogn, imod at der til Kirken og Kirkebetjenterne i det Sogn, hvor Supplicanten opholder sig, betales det, som disse ellers skulde tilkomme, om han var bleven begravet paa Kirkegaarden.

Da Helsingør, som den betydeligste Kjøbstæd i Sjælland uden for Kjøbenhavn, hidindtil intet Hestemarked har været forundt, og derved har savnet en Næringsgreen, hvoraf de fleste danske Kjøbstæder ere i Besiddelse, have endeel af bemældte Helsingørs Indvaanere ansøgt om, at Vyen maatte faae tvende Hestemarkeder aarliggen. Efter Bedkommendes Erklæringer og Stiftamtmandens Betænkning herover har Hs. Majest., ved Rescript til denne Sidste af 16 d. M. bevilget, at i Helsingør herefter aarliggen maa holdes tvende Hestemarkeder, det første paa den tredie Tirsdag i Fasten, og det andet paa den Dag i October Maaned, paa hvilken Nvægmarkedet sammesteds fastsættes.

Efter de seneste officielle Beretninger fra Middelhavet hersker der imellem Danmark og Algier den beste Forstaaelse

Pedige Embeder.

Under det danske Cancellie: Hale og Tørring Sognekald under Aarhus Stift, 290 Rdlr., hvoraf svares 170 Rdlr. Pension til den entledigede Sognepræst, Provst Monrad. Thunø Sognekald i samme Stift, 80 Rdlr. Sognekaldet til Den Bog under Falster, 250 Rdlr. Bording Sognekald i Ribe Stift, 140 Rdlr. Det første residerende Capellanie til Domkirken i Aarhus, samt Sognekaldet til Weilby, 400 Rdlr.

Befors

Befordringer.

Under det danske Cancellie: Den 14 Febr. d. A. er Sognepræsten i Røe paa Bornholm, J. Gielstrup forflyttet til Schierbek Sognekald i Ribe Stift; residerende Capellan N. K. Bechmann udnævnt til Sognepræst ved Frue Kirke i Aarhus og Anneret Naby. Personel-Capellan A. L. Mørch ligesaa til Capellan pro loco ved Budolphi Kirke i Aalborg. Pers. Capellan F. N. Lund ligesaa til Aftensangs-Præst i Strømsøe. Den 16 næstfester er Mag. Kosoed, hidtil Sognepræst for Ulsøe og Broby, confirmeret til Sognepræst for Aversie og Tæhstrup Menigheder i Sjælland. Procurator A. Henneberg beskikket til Birkedommer og Skriver ved Kragerups Gaards Birk i Sjælland.

Under det tydske Cancellie: Den 9 Febr. er Ober-Consistorialraad og General-Superintendent Adler i Slesvig tillige beskikket til Slotspræst ved Slotskirken i Gottorff. Hebungs-Fuldmægtigen C. Christiansen ligesaa til Tingskriver i Glücksborg i den afskedigede Tingskriver, Klokker og Skoleholder J. Petersens Sted.

Under Generalitetet: Den 22 Dec. f. A. er den constituerede Vysoged i Christiansund J. Blom forundt Krigsraads Character, og under 26 Januar d. A. den ved det fyrstelige Hof i Horsens staaende Hofmester og Oberst-Lieutenant v. Villienschiold forundt Afsked af Krigstjenesten med Oberstes Character. Den 9 Febr. næstfester er characteriseret Oberstlieutenant v. Banner
beskik.

befuldt til virkelig Oberstlieutenant og Chef for det andet
 Muffeteer-Compagnie i det norske Liv-Regiment til Fods;
 Majorerne v. Huulbech og v. Pflueg til tredje og fjerde
 Stabs-Officier; Capitain v. Scheibe til Major og femte
 Stabs-Officier, samt til Chef for det femte Muffeteer-
 Compagnie; Stabs-Capitain P. v. Rømeling til virke-
 lig Capitain og Chef for det andet Grenadeer-Compag-
 nie; Prem. Lieut. M. v. Westerholdt til Stabs-Capi-
 tain; den characteriserede Prem. Lieut. v. Høhling til
 virkelig Prem. Lieut., og Fændrik v. Løffler til Sec.
 Lieut., samtlige i det norske Livregiment. Prem. Lieut.
 v. Feldmann af Kongens Regiment er under f. D. be-
 naadet med Capitains Character af Infanteriet; Sec.
 Lieut. v. Stollhoven ved det oldenborgske Infanterie-Re-
 giment befuldt til virkelig Prem. Lieut. i afsøde Prem.
 Lieut. v. Bondy's Sted; Fædr. v. Wonnibet til Sec.
 Lieut., og Fri-Corporal C. de Linde til Fædr.; samt
 de à la suite staaende Sec. Lieutenant v. Ahlefeldt-
 Dehn og Fændrik v. Quaken forundt, hlin Premier-
 Lieutenants, denne Secund-Lieutenants Character; li-
 geledes er Sec. Lieut. à la suite ved andet jydsk Infsan-
 terie-Regiment v. Lühow benaadet med Premier-Lieute-
 nants Character, og Ancienneté fra 22 Dec. 1797.

Af denne Tidende udgives egentligen eet Nummer,
 der forsendes med de rideende Poster til Norge, de
 danske Provindsler og Hertugdømmene.